

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 338/2010-31

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 16. septembra 2010 predbežne prerokoval sťažnosť JUDr. E. P., B., zastúpeného Advokátskou kanceláriou M. a spol., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. M. M., ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Krajského súdu v Trenčíne v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 283/2009 a jeho rozsudkom z 22. júna 2010, a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť JUDr. E. P. o d m i e t a ako neprípustnú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 25. augusta 2010 doručená sťažnosť JUDr. E. P., B., zastúpeného Advokátskou kanceláriou M. a spol., s. r. o., B., konajúcou prostredníctvom advokáta JUDr. M. M. (ďalej len „sťažovateľ“),

ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3, čl. 48 ods. 2 a čl. 50 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 6 ods. 1 a 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a čl. 1 Dodatkového protokolu k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dodatkový protokol“) postupom Krajského súdu v Trenčíne (ďalej len „krajský súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 17 Co 283/2009 a jeho rozsudkom z 22. júna 2010 (ďalej aj „namietaný rozsudok“).

Zo sťažnosti vyplýva, že v právnej veci sťažovateľa Okresný súd Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom č. k. 11 C 116/2004-600 z 2. októbra 2008 zamietol jeho návrh, ktorým sa domáhal, aby okresný súd rozhodol, že zverejnením článku „*P. rozhodoval aj v konkurze na C.*“ 26. októbra 2004 a článku „*P. sa podpísal aj pod E.*“ 29. októbra 2004 v denníku Pravda došlo k neoprávnenému zásahu do jeho práva na ochranu osobnosti zo strany odporcu P., a. s., B. Sťažovateľ zároveň žiadal, aby okresný súd zaviazal odporcu na zaplatenie 10 000 000 Sk. Proti označenému rozsudku súdu prvého stupňa podal sťažovateľ odvolanie.

Krajský súd ako súd odvolací rozhodol o odvolaní sťažovateľa proti rozsudku okresného súdu rozsudkom č. k. 17 Co 283/2009-682 z 22. júna 2010 tak, že rozsudok okresného súdu ako vecne správne potvrdil, a to postupom podľa § 219 Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), t. j. bez nariadenia pojednávania.

Sťažovateľ zastáva názor, že krajský súd namietaným rozsudkom, ako aj postupom, ktorý predchádzal jeho vydaniu, porušil ním označené základné práva podľa ústavy a práva podľa dohovoru a dodatkového protokolu, pričom v tejto súvislosti argumentuje najmä takto:

«A.1) Nedoručenie vyjadrenia odporcu k odvolaniu sťažovateľa a „prekvapivé rozhodnutie“

Sťažovateľ v odvolacom konaní podal odvolanie, ku ktorému sa písomne vyjadril odporca. Táto skutočnosť jasne vyplýva z napadnutého rozsudku, keďže odvolací súd sa

v napadnutom rozsudku odvolával na vyjadrenie odporcu k odvolaniu, ktoré podal sťažovateľ.

V odvolacom konaní nebolo nariadené odvolacie pojednávanie, a odvolací súd vyjadrenie odporcu k odvolaniu sťažovateľa ani nedoručil sťažovateľovi na vyjadrenie. Sťažovateľovi bolo teda znemožnené reagovať na právnu argumentáciu, ktorú uviedol odporca v odvolacom konaní. Postupom odvolacieho súdu bol sťažovateľ ukrátený na svojich procesných právach, a tým mu bola odňatá možnosť konať pred súdom. V uvedenom postupe vidíme porušenie práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane základných práv a ľudských slobôd, ako i porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy SR, a to porušením práva na kontradiktórne súdne konanie.

A. 2) Zaujatosť predsedníčky odvolacieho senátu a nestrannosť súdu

V odvolacom konaní rozhodoval predmetnú právnu vec senát Krajského súdu v Trenčíne, ktorému predsedala JUDr. E. Z., pričom práve táto sudkyňa rozhodovala a prejednávala aj disciplinárnu vec týkajúcu sa sťažovateľa ako predsedníčka prvostupňového disciplinárneho senátu. Jednalo sa o disciplinárne konanie vedené proti sťažovateľovi pod spis. zn. 1 Ds 15/04, v ktorom bolo dňa 24. 09. 2004 vydané rozhodnutie, ktorým bol sťažovateľ uznaný vinným zo závažného disciplinárneho previnenia na tom skutkovom základe, že v jemu pridelených veciach nekonal bez zbytočných prietáhov a súčasne, že ustanovil správcu mimo poradia a za to mu bol uložené disciplinárne opatrenie zníženie funkčného platu o 50 % na obdobie troch mesiacov. Práve informovanie o tomto disciplinárnom rozhodnutí bolo jedným z ťažiskových bodov, ktoré sťažovateľ vytykal vo zverejnených článkoch. Odvolací súd pod vedením JUDr. E. Z. sa teda musel vyjadriť aj k disciplinárnemu rozhodnutiu zo dňa 24. 09. 2004, ktorý JUDr. E. Z. rozhodovala ako predsedníčka senátu v disciplinárnej veci. Inými slovami povedané, ak JUDr. E. Z. ako predsedníčka disciplinárneho senátu vydala rozhodnutie, ktorým bol sťažovateľ uznaný vinným, možno odôvodnene predpokladať, že bude narušená jej objektívna nestrannosť, t. j. že bude obhajovať svoje stanovisko, ktoré už raz prezentovala v disciplinárnom rozhodnutí.

Vychádzajúc z premisy, že v prvom rade by mal konajúci sudca dbať o svoju nestrannosť, sa vzhľadom na okolnosti prípadu legitímne očakávalo, že predsedníčka odvolacieho senátu v danej veci bude sama namietat' zaujatosť, resp. že v danej veci

odvolací súd bude postupovať procesne tak, aby sa aspoň sťažovateľ mohol oboznámiť so skutočnosťou, že v uvedenej veci bude rozhodovať ako predseda senátu JUDr. E. Z.; t. j. aby sťažovateľ mohol realizovať svoje procesné právo namietať zaujatosť predsedníčky senátu. Sťažovateľ totiž nepredpokladal, že predsedníčkou senátu, ktorý má prejednávať jeho vec v odvolacom senáte je práve JUDr. E. Z., inak by jej zaujatosť namietal. O tejto skutočnosti sa mohol sťažovateľ dozvedieť práve z podania, ktorým by predsedníčka senátu vyzvala sťažovateľa na vyjadrenie k podanému odvolaniu.

Máme za to, že takýmto postupom odvolací súd odňal sťažovateľovi možnosť konať pred súdom, keďže mu znemožnil realizovať procesné práva priznané mu Občianskym súdnym poriadkom, a to (okrem iného aj) namietať zaujatosť predsedu senátu, pričom z okolností prípadu vyplývalo, že sťažovateľ túto námietku (pokiaľ by mal vedomosť, kto bude rozhodovať v jeho veci) uplatní.

V uvedenom postupe preto vidíme porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, a to konkrétne práva na prístup k súdu, ako i práva na nezávislý a nestranný súd.

A.3) Neakceptovanie žiadosti o odročenie pojednávania súdom prvého stupňa

Odvolací súd k odvolaciemu dôvodu, ktorým je odňatie možnosti konať pred súdom, v súvislosti so žiadosťou o odročenie pojednávania uviedol nasledovné dôvody: „termín pojednávania na deň 2. 10. 2008 bol známy navrhovateľovi už 1. 8. 2008 a svoje v poradí ďalšie ospravedlnenie zástupcu navrhovateľa o neúčasti na pojednávaní a žiadosť o jeho odročenie z dôvodu kolízie s iným pojednávaním ani nebolo preukázané a nebola preukázaná ani navrhovateľova neodkladná pracovná zaneprázdnenosť.“, pričom súd prvého stupňa k tomu uviedol: „Následne právny zástupca požiadal o odročenie a to z dôvodu kolízie s pojednávaním na Okresnom súde v Košiciach, pričom tento dôvod na odročenie pojednávania súd vyhodnotil v súvislosti s ďalším skutkovo významnými skutočnosťami ako nie dôležitý.“

Uvedené dôvody považujeme za zjavne arbitrárne a neodôvodnené, keďže súd prvého stupňa síce dôvody odročenia pojednávania „vyhodnotil ako nie dôležité bez toho, aby uviedol, na základe akých úvah dospel k tomuto právnomu záveru, a najmä bez toho, aby sa vysporiada) s judikatúrou Najvyššieho súdu SR (napr. R 41/2002: „Dôležitým dôvodom pre odročenie pojednávania pred súdom môže byť aj kolízia s iným pojednávaním právneho

zástupcu účastníka konania, ak od účastníka nemožno spravodlivo požadovať, aby si zvolil iného zástupcu.“), resp. aby sa zaoberal časovým hľadiskom (t. j. či termín, pre ktoré žiada pojednávanie odročiť mu bol vopred známy).

A.4) Porušenie práva na odôvodnenie rozsudku a porušenie princípu prezumpcie neviny

... Z práva na spravodlivý proces a nadväzujúcej judikatúry jasne vyplýva povinnosť všeobecného súdu zaoberať sa relevantnými námietkami a návrhmi účastníka konania a s týmito sa v odôvodnení rozhodnutia vypořiadat'. Okresný súd i krajský súd sa v konaní nestotožnili s argumentáciou sťažovateľa, pričom však svoje stanoviská uvedené v rozsudkoch riadne a presvedčivo neodôvodnili, najmä s ohľadom na právo účastníka, aby súd v konaní rozlíšil v zverejnených článkoch medzi faktami a neprimeranými hodnotiacimi úsudkami.

Súd prvého stupňa uviedol nasledovné odôvodnenie: „Informácie, ktoré v tomto článku sa dotýkali navrhovateľa neboli nepravdivé. Navrhovateľ bol disciplinárne potrestaný, rozhodoval v prípade Nový C., minister ho navrhol potrestať a ako disciplinárne opatrenie navrhol preradenie na súd prvého stupňa.“ Tomuto odôvodneniu korešpondovalo aj odôvodnenie odvolacieho súdu: „Z dôkazov, ktoré vo veci okresný súd vykonal, vyvodil správny skutkový záver, že informácie, ktoré odporca vo svojich článkoch uverejnil, a ktoré sa dotýkali navrhovateľa nie sú nepravdivé v údajoch, v ktorých by mohli zasiahnuť do jeho osobnostných práv.“

Takéto odôvodnenie je nielen nepostačujúce a veľmi všeobecné, ale aj vnútorne rozporu plné a nelogické.

Na základe týchto skutočností máme preto, že odôvodnenie súdov nižších inštancií nebolo dostatočné, vnútorne rozporuplné, nevysporiadalo sa s podstatnými argumentmi sťažovateľa, nespĺňalo kritéria, ktoré na neho kládla judikatúra Najvyššieho súdu SR ako i Ústavného súdu SR, a preto možno uzavrieť, že napadnuté rozhodnutie ako celok nebolo zákonné a spravodlivé, a preto je aj z ústavného hľadiska neudržateľné.

B) Právo vlastníť majetok - čl. 20 Ústavy, čl. 1 k Protokolu č. 1

Sťažovateľ namieta aj porušenia práva vlastníť majetok a práva na pokojné užívanie majetku, ktoré súvisí s právom na prístup k súdu, nakoľko sťažovateľ mal právo na pokojné užívanie svojho majetku, ktoré mu však bolo odopreté postupom všeobecného súdu.»

Sťažovateľ doplnil svoju sťažnosť podaním doručeným ústavnému súdu 27. augusta 2010, ktorého obsahom je ďalšia argumentácia vychádzajúca z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 2 dohovoru.

Na základe skutočností uvedených v sťažnosti sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd po prijatí sťažnosti na ďalšie konanie nálezom takto rozhodol:

„1. Základné právo sťažovateľa JUDr. E. P. podľa čl. 20, čl. 46 ods. 1 Ústavy SR, čl. 47 ods. 3 Ústavy SR, čl. 48 ods. 2 Ústavy SR a čl. 50 ods. 2 Ústavy SR, čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 6 ods. 2 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a čl. 1 Protokolu č. 1 k Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd Rozsudkom Krajského súdu v Trenčíne, spis. zn. 17 Co 283/2009-682 zo dňa 22. 06. 2010 a konaním, ktoré mu predchádzalo, porušené bolo.

2. Zrušuje sa v plnom rozsahu Rozsudok Krajského súdu v Trenčíne, spis. zn. 17 Co 283/2009-682 zo dňa 22. 06. 2010 a vec sa vracia Krajskému súdu v Trenčíne na ďalšie konanie, aby v nej znovu konal a rozhodol.

3. Krajský súd v Trenčíne je povinný uhradiť sťažovateľovi JUDr. E. P. do 15 dni od doručenia tohto nálezu trovy konania na účet jeho právneho zástupcu Advokátska kancelária M. a spol., s. r. o.“

II.

Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Konanie o sťažnostiach je bližšie upravené v § 49 až § 56 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

Ústavný súd podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde každý návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa a skúma, či dôvody uvedené v § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

Podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde návrhy vo veciach, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú zákonom predpísané náležitosti, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene alebo zjavne neopodstatnené návrhy môže ústavný súd po predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania.

Z čl. 127 ods. 1 ústavy vyplýva, že systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom právomoc všeobecných súdov je ústavou založená primárne („... ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd“) a právomoc ústavného súdu len subsidiárne.

Zmysel a účel princípu subsidiarity spočíva v tom, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti ultima ratio inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde (III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

Z princípu subsidiarity vyplýva, že právomoc ústavného súdu poskytnúť ochranu základným právam a slobodám je daná iba vtedy, ak o ochrane týchto práv a slobôd

nerozhodujú všeobecné súdy. Ústavný súd sa pri zakladaní svojej právomoci riadi zásadou, že všeobecné súdy sú ústavou povolané chrániť nielen zákonnosť, ale aj ústavnosť. Preto je právomoc ústavného súdu subsidiárna a nastupuje až vtedy, ak nie je daná právomoc všeobecných súdov (m. m. IV. ÚS 236/07).

Zásada subsidiarity reflektuje okrem iného aj princíp minimalizácie zásahov ústavného súdu do právomoci všeobecných súdov, rozhodnutia ktorých sú v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy preskúmané (IV. ÚS 303/04).

Zo sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ podal vo svojej veci dovolanie ešte predtým, ako podal sťažnosť ústavnému súdu podľa čl. 127 ods. 1 ústavy. V sťažnosti sťažovateľ uvádza, že „... v danej veci podal v zákonnej lehote aj dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že sa mu odňala možnosť konať pred súdom, pričom si je plne vedomý princípu subsidiarity uplatňovanom v ústavnom súdnictve, v zmysle ktorého, ak v danej veci koná všeobecný súd, tak nie je daná právomoc ústavného súdu konať“.

V okolnostiach daného prípadu tak sťažovateľ podaním dovolania, ako aj podaním sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy vedome vytvoril stav, keď by o jeho veci mali súbežne rozhodovať dva orgány súdneho typu (Najvyšší súd Slovenskej republiky ako dovolací súd a ústavný súd), čo nie je v podmienkach právneho štátu rešpektujúceho princíp právnej istoty ústavne aprobovateľné, pretože by tým mohlo dôjsť k vydaniu dvoch rozdielnych rozhodnutí v tej istej veci (m. m. IV. ÚS 146/08, IV. ÚS 363/08, IV. ÚS 228/2010).

Vzhľadom na skutočnosť, že uplatnenie právomoci dovolacieho súdu vo veci sťažovateľa predchádza uplatneniu právomoci ústavného súdu, možno považovať podanie sťažnosti ústavnému súdu ešte pred rozhodnutím dovolacieho súdu o poslednom procesnom prostriedku, ktorý bol sťažovateľom využitý, ako predčasné (m. m. IV. ÚS 142/2010, IV. ÚS 228/2010).

Ústavný súd sa v ostatnom období aj pod vplyvom judikatúry EŠLP odklonil od svojej predchádzajúcej judikatúry a v súčasnosti vo svojej rozhodovacej činnosti zastáva

názor (napr. I. ÚS 169/09, I. ÚS 289/09), podľa ktorého v prípade podania mimoriadneho opravného prostriedku (dovolania) a súbežne podanej sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy je takáto sťažnosť považovaná za prípustnú až po rozhodnutí o dovolaní.

Ústavný súd už v tejto súvislosti taktiež judikoval (napr. m. m. I. ÚS 184/09, I. ÚS 237/09, I. ÚS 239/09, IV. ÚS 49/2010), že lehota na prípadne podanie sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy po rozhodnutí o dovolaní bude považovaná v zásade za zachovanú aj vo vzťahu k predchádzajúcemu právoplatnému rozhodnutiu, s výnimkou prípadov, keď to konkrétne okolnosti veci zjavne vylučujú. Nie je preto dôvodné, aby sťažovateľ v prípade, ak podal dovolanie, zároveň podal aj sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy, pretože aj za predpokladu, že by dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie nie je prípustné, nemožno sťažnosť podľa čl. 127 ods. 1 ústavy smerujúcu proti rozhodnutiu, ktoré predchádzalo rozhodnutiu dovolacieho súdu, odmietnuť pre jej oneskorenosť (porovnaj k tomu tiež rozsudok ESĽP z 12. novembra 2002 vo veci Zvolský a Zvolská proti Českej republike, sťažnosť č. 46129/99 a jeho body 51, 53, 54).

Ak by sa ústavný súd vecne zaoberal sťažnosťou sťažovateľa pred rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky o podanom dovolaní, mohol by neprípustne zasiahnuť do rozhodovania všeobecných súdov. V prípade, že by ústavný súd čakal na rozhodnutie dovolacieho súdu, mohlo by to viesť k neúmernému predĺženiu konania o sťažnosti.

Z týchto dôvodov sa ústavný súd podanou sťažnosťou meritórne nezaoberal, ale podľa zásady ratio temporis ju po predbežnom prerokovaní odmietol ako neprípustnú podľa § 25 ods. 2 v spojení s § 53 ods. 1 zákona o ústavnom súde.

Pretože sťažnosť bola odmietnutá ako celok, rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľa v uvedenej veci stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 16. septembra 2010